

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΑΞΙΔΙΑ

ΤΟΥ Κ.ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

ΣΤΗΝ ΚΟΜΟΤΙΝΗ

Νά μας στην Κομοτινή!
Πλούσιος τόπος, γη εύφορος και παραγωγική, μά όλίγο υ-

Ο Κύρ Σπύρος ο Μολλάς

μοιραίον και περνά, γιατί πρέπει να περάσει! Πλάτανοι, νερό, πελαργοί, δεκαχοχτούρες και καφές καιμα- κλής.

—Όλάν Μουσταφά! Ίκι τανέ καχθέ οσεκερλή!
Ο πλάτανος άέρει από ψηλά, με τίς χιλιάδες τών φύλλων του, που μοιάζουν βεντάγιες—πόσο μεγάλος είνε ο Θεός, που φροντίζει για όλους και για όλα κι' έφτι- σασε πλατάνους, για τους καφενέδες, σκι- ερούς—το νερό βροσίει την ψυχή, με τό γαργαριστό του πέρασμα, ο καφές ζυ- νώνει τό πνεύμα και τόνώνει τόν κουρα- σμένο άνθρωπο και τό κομπολόι που πε- ριστρέφεται μέσα στά δάχτυλα αδικιό- κπως, έκκοκίζει ιστορίες παλαιές, και φέρνει ποσώπια στή μνήμη και φαντασίες, στό μυαλό.

Πόσο ώραία που είνε έτσι ή ζωή!
Γιατί νά την'αλλάξουμε;...

Μιά χανουμίισα περνά, σκεπασμένη ά- κόμα από τό μυστήριό!

Δέν είνε φευγαλέα ύπαρξις, όπως τήν ψάλλουνε οι ποιηταί, που διαρκώς δρα- ματίζονται. Άπεναντίας μάστιχα, φορεί χοντρά παπούτσια και τό βιάσιμα της είνε βαρύ και τραμα- λιστικό.

Τά μάτια της δέν είνε άσχημα, αλλά τά μάτια πάντοτε είνε ώραία, όταν τά άλλα μέλη του προσώπου κρύβονται. Πάντως, όλοι κυττάζουν με προσοχή τό χανουμάκι, που περνάει, ενώ κανένας δέν προσέχει τόσες γυναίκες δικές μας, ώμορφες και άσχημες, άσφαες και θαμμέ- νες, με ώραία μάτια και γυαρά, από περνούνε.

Γιατί;
Γιατί τό χανουμάκι είνε τό άγνωστο, είνε τό έρωτη- ματικό.

Θά τό καταλάβουν αυτό καμμά ήμίρα και ή δικές μας γυναίκες και θά...κρυφτούν!

Πάντως, είτε έτσι, είτε άλλωώς, όποιος θέλει νά ή- δη Τούρκους σήμερα και νά ξανάσθη την παλιά την Τούρκικη ζωή, πρέπει νά κάμη ένα ταξίδι στήν...Έλ- λάδα, στή Θράκη την Έλληνική ή νά τάη σέ...Μουσειά!
Πουθενά άλλο οι Τούρκοι δέν άπέμειναν. Και ίδιος στήν... Τουρκία!

—Όλάν - Μουσταφά !

σταλάει ή ζωή της. Φέσια κόκκινα παντού. Ζωνάρια, πουτούρια, γιαουμάκια και φουντίτσες Τουρκικές και Τουρκικές μορφές και Τουρ- κική ζωή, άφθονη στους δρό- μους της. Αισθάνεσαι διά- χυτον παντού τή ναχέλεια την Τουρκική, τό Τουρκικό κισμέτ, και θλέπει, άπ' ό- που κι' άν περνάς, τό Τούρ- κικό τό σταυροπόδι, κι' ά- κούς νά τριήν τό Τούρκικο τό άραμπάς, που περνάει θα- ρύς, άργός, στενάζων, σαν μιά ζωή κουρασμένη, φορ- τωμένη, που τή φέρνει τό πέρασή!

Ο Μόδης, ο Σβάλος και ο Σαγιακλής φορούσαν τότε φεσάκια !...

Κι' άν καθαρισθ ή Κομοτινή, πώς θά καθαρισθ ό Μπου- κλουτζάς της, τό ξεροπότημα που περνάει από μέσα της, που είνε δοχείον πάσης της πόλεως άκαθαρσίας και που έχει τόσο μοναχά νερά, όσο χρειάζεται για νά σατίγη και νά τρέψη κουνούπια και νά αναδίδη ανα- θυμιάσεις;

Άλλά έχει για όλους ο κα- λός Θεός, που φροντίζει για τά πλάσματά του και ίδιος για τους δημάρχους και παραδη- μάργους, τις άστυνομίες και τις ύγειονομικές άρχές, τά κάρ- ρα της καθαριότητας, τις σιού- πες και τά σκουπόξυλα τά φα- ράσια και τά τεράστια της Κο- μοτινής σαρώματα. Έφριξε λοι- πόν τή νύχτα μιά βροχή, μιά βαρτή βροχή, βροχή που τά ουνεπήρε όλα και έζυπνησε φρέ- σκη την άλλη ήμέρα και πλυ- μένη, σαν φρούτο, ή Κομοτι- νή, και καθαρός, σαν τό διαμάντι, ό Μπουκλουτζάς της!

Γιά νά δη κανένας Τούρκους σήμερα, πρέπει νά 'ρθή στήν...Ελλάδα !...

Και όταν τό απόγευμα, καθαρή και πρόσχαρη, γεμάτη ή- λιο και βροσιά, άπαστράπτουσα από ή- κανοποιήσι, καμαρωμένη από έπίδειξι, κατέβηκε ή Κομοτινή, διά του διοικητού της, του θεσπότη της, των άρχων της, του κλήρου και του στρατού της, των πα- λαιών της άμαξιόν και των αλκοικόντων της των αντιπροσωπειών και του Ιατρι- κού της κόσμου, για νά έπυδεγθ τόν ύ- πουργό της Ύγεινής, ό κ. ύπουργός... δέν ήλθε!

—Και τώρα, ποιός θά ιδή τόν Μπου- κλουτζάν μας καθάρν, θαύμα δηλαδή, που δέν θασταίει ούτε...τρέξις ήμέρες, όσο μεγάλο και άν είνε! άναρωτιόντουσαν ό- λοι.

—Τί έγινεν ό κ. ύπουργός της Ύγει- νής; ρώτησαν τόν σταθμάρχη κ. Παπα- γιαννόπουλο, παλαιόν,καλόν και ευγενή σιδηροδρομικό.

—Ποιός ξέρει!
Τί άλλο ν' άπαντούσε ό κ. Παπαγιαννόπουλος;

Οι σιδηροδρομικοί σταθμάρχα περιμένουν μοναχά τά τρένιο, νά έρθουν στήν ώρα τους, κι' όχι τους ύ- πουργούς, που καθυστερούν, χωρίς νά ειδοποιή- σουνε!...

—Και τώρα, ποιός θά ιδή' καθαρό τόν Μπουκλου- τζά!

Θά είνε, θεθαίως, ένα θέαμα! Άλλά τέτοια σπάνια θέαματα, μπορείν, νομίζω, νά τά βλέπουμε και οι... κάτοικοι δωρεάν, ή έστω και πληρώνοντας' και κάτι τι στό Δήμο!

Πόσες άναμνήσεις έχω από την Κομοτινή!
Μερικά της ποσώπια, πόσες άναμνήσεις δέν μου ζωντανεύουν!

Νά, π.χ., ό Σπύ- ρος ό Μολλάς, ό δι- ευθυντής του μονα- χικού της πόλεως ξενοδοχείου ή 'Α- κρόπολις'. Ένα ξε- νοδοχείο τόσο οικο- γνευιακό, που νομί- ζεις ότι είσαι στό σπίτι σου! Και τόσο έξένο—όταν σου έπι- θάλλει για τή διαμο- νή σου και εταύπλ- νι' - ότ—που νομίζεις ότι εί- σαι στήν...Εύρώπη!

Τόν βλέπεις έκείνον εκεί πέρα ; Είνε ό Έμβέρ !...

—Έχει ώραία ρεταίνα κόκ- κινη ό κ. Μολλάς, αλλά νά την πάρη ή όργη, έχει και έξευρωπαϊσθ σαν Έλληνική κουζίνα! Πώς τά συνείσασε αυτά, ό έξυμνος και καλός φίλος, μπαρμπα-Σπύρος;
—Μωρέ Σπύρο, γιατί δέν

φτιάνεις μελιντζάνες με τυρί, όπως μία φορά στα Βιτώλια;

"Ήταν νέος τότε, ο κύρ-Σπύρος-λίγο πρό το πόλεμο του Βαλκανικού-και ήταν πιο πολύ Ρωμηός, αν και διατείνεται, ότι δεν άλλαξε αυτός, αλλά της πελατείας του τα γούστα. "Όπως και αν έχη, όμως, το πράγμα, ήταν ο κύρ-Σπύρος την εποχή εκείνη πιο Ρωμηός, αν και φορούσε φέσι, και έτραγε ό περιφρομένος "Εμμέρ-μπής στο ξενοδοχείο του, στα Βιτώλια, ήταν, λέω, πιο Ρωμηός από τώρα, που φορείει παναμά και κυσ-νόλευκη γραβάτα.

-Τόν θλίπεις κείνον που κάθεται εκεί στην άκρη; μου είχαν ειπεί μία μέρα τότε, στα Βιτώλια, ο κύρ-Σπύρος, δεινόντας μου έναν κοντό, με ευγενική ψιγογνωμία, ξέστυνα ματάκια και έπιπυθευμένο και προσεκτικό ντύσιμο Τούρκον αξιωματικό. Είπε ό "Εμμέρ!

-Σαμπαλαγαλέρσουους! του απάντησα, μη γνωρίζοντας τί άλλο Τουρκικό, να του είπω!

Πηγαίναμε εκεί και τρώγαμε με τούς Μοναστηριώτες φίλους, τό Γιώργο Μόδη, πρώην ύφυπουργό και θουλευτα και δικηγόρο τώρα στη Φλώρινα, και τόν καθηγητή τώρα του Πανεπιστημίου Σθώλο. Τότε φορούσαν κι οι δυό Τούρκια φεσάκια, με μία φουντίτσα από πίσω, που έταλανόυετο σαν έκκρεμές:

Τότε έγνώρισα και τόν Βαλκανολόγο Σαγιασκή, που θρίσκαται τώρα στη Θεσσαλονίκη. Είχε φεσάκι κι αυτός, κόκκινα μάγουλα, πάντοτε νευανικά και μία μπιτίτσα σαν κουκι ζυρωμένο. Δεν πρόφτασε να γυρίση από τη Γερμανία, που σπούδαζε, και τόν έπιασαν ή χολέρα. Μιά ημέρα μάλιστα, νόμισαν ότι πός πέθανε.

Και ό Μόδης με τό Σθώλο του κάμανε τή νεκρολογία του, την όποια θά διασάξαν στο...μνημόσυνο του, γιατί στην κηδεία του, δεν τολμούσαν να πάνε κι ούτε θά έπετρέπετο. "Αλλά και τά φύλλα της Θεσσαλονίκης, όπως ή "Νέα "Αλήθεια, που γράφανε μερικές νεκρολογίες, τις όποιες εδιάβαζαν ό...πεθαμένος μακαρίως, σαν ανέρρωσε, ξεπλωμένους στον κονατέ του!

"Εκεί τόν είδα, μία ημέρα, σαν έπεράσαν ό κίνδυνος. Θέλησε να με κερσή εύσινο του κουταλιού, γλυκό, αλλά φοθήθηκα να πάω!

-Τότε, μου λέει, θά σέ κερσάω κάτι άλλο, που είναι μόν ωραίο, χωρίς να είν' επικίνδυνο.

Και μου έδωσε να ιδώ ένα πλήθος φωτογραφιών.

"Η φωτογραφίες αυτές είχαν τούτο τό περιεργό: δεν παρίσταναν όλόκληρο τόν άνθρωπο, αλλά μέλη σωμάτων γυναικών! "Ιδίως ύπήρχαν πολλές φωτογραφίες του τραχήλου, μίας Γερμανίδος γυναικός.

-Τί είναι αυτά; τόν ρώτησα, από κανένα γιατρό τις πήρες;

--"Όχι, μου λέει, είναι ή φωτογραφίες τών φιλενάδων μου, που είχα στη Γερμανία.

-Και γιατί τούς πήρες τις φωτογραφίες έτσι, εις...τεμάχια;

-Δεν τις πήρα σέ τεμάχια, αλλά φωτογράφησα ότι ώραίοτεο είχα ή καθεμιά, αυτής τό χέρι, π.χ., ήταν ευγραμμό, σαν χέρι αγάλματος του Πραξίτελου. Και φωτογράφησα μονάχα τό χεράκι της. Αυτή εδω είναι αγαματωδή τόν τραχήλο, και φωτογράφησα, καθώς θλίπεις, τόν τραχήλο της μονάχα.

-Δηλαδή φώτισες, του είπας, από... σθέρκο!

"Όλα αυτά και τόσα άλλα, μου ήρθαν στο νου, όταν είδα τόν Σπύρα τόν Μολλά, στην Κομοτινή...καθισμένον μεγαλοπρεπώς στα Προπόλαια της...δικής του «'Ακροπόλεως».

"Αλλά πριν πούμε για τόν αγαπηττόν κύρ-Σπύρο, πρέπει να μιλήσουμε για τήν φιλοξενούσαν ήμεις Κομοτινή. Κι' έχουμε πολλά να γράφουμε γι' αυτή, αλλά στο προσέχες.

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Ο ΧΑ'Υ'ΖΕ ΚΙ'Ο ΜΕΘΥΣΜΕΝΟΣ ΑΜΑΞΑΣ

"Ο διάσημος συγγραφέας Χάυζε, συστήζει κάθε θράου να γευματίζη με μερικούς φίλους του στο ξενοδοχείο της «'Ρώμης». "Η συστήσεις όμως που έπιπσαν, τούς έκαναν να ξεχνάν τή ώρα και έτσι χώριζαν πολύ άργά.

"Ενα θράου, επειδή δεν ύπήρχε πειά λεωφορείο, αναγκάστηκαν για να πάνε στα σπίτια τους να πάρουν ένα άμαξι, τού όποίου όμως ό άμαξας φαινόταν ότι είχε τραθήξει αρκετά ποτηράκια.

"Ο Χάυζε τό άντελήθη αυτό, είδε ότι ό άμαξας κινδύνευε να πέση από τό καθίσμα του κι' ότι δεν ήξερε καν κατά πού πήγαινε και αποφάσισε να τόν βοηθήση. "Ανέθηκε λοιπόν ό ίδιος κοντά του, πήρε τά χαλινάρια στα χέρια του και ώδήγησε τό άμάξι στο σπίτι του. "Ο άμαξας έντωματεζύ κοιμόταν γλυκύτατα και όταν ό Χάυζε τόν έψυησε και τού είπες ότι έφτασαν πειά, εκύτταξε τό συγγραφέα με παράπονο και τού είπε:

-Και έμένα τώρα, ποιός θά με πάη στο σπίτι μου;

ΤΟΥ ΛΑΜΠΡΟΥ ΠΟΡΦΥΡΑ

«ΟΙ ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΦΩΝΕΣ»

('Από τήν κατ' αυτές εκδόθεισαν νέαν ποιητικην συλλογήν του άλημαντιου ΛΑΜΠΡΟΥ ΠΟΡΦΥΡΑ)

I

Σήμερα πάλι λιόχαρος είν' ό γιαλός κι' ό δρόμος.
"Ο έρμηικός, που σέρνεται κοντά στ' άκροθαλάσσι!
Τό καλοκαίρι τάδιωξαν τά πρωτοβρόχια κι' όμως
Τό σκοτεινό φθινόπωρο δεν έχει ακόμη φθάσει.

Είπε μία τόση άπανεμιά και μία γαλήνη τόση.
Πού τα καράβια άπόμακρα με τά πανιά άνοιγμένα,
Σταμάτησαν-για άκούταξε!-σαν νάχουν μετανοήσασαι.
Πώς τέτοιο φός αφήσανε και πίν νά μαύρα ξένα

Τώρα ως κι' οι πένθιμοι καπνοί τών βιοποριών άράζουν
"Ασάλευτοι σαν ύνεφερα κι' αυτοί μέσ' στον άέρα,
"Οκ' άπ' τόν κόπο της ζωής τριγύρω μου ηούχαζου,
"Όλα και μόνο στού γιαλού τήν άμμουδιά εκεί πέρα,

Μονάχα εκεί, Γαλήνη μου, ασλεύοντας τό κύμα,
Ζητάει κάποιο τραγούδι του να τή μέσ' στη γιορτή σου,
Μά δεν ξεσπάει να σου τό πη, λές και πώς τώχει κρίμα
Νά σου ταραξή τή χαρά, που βρήκες στη σωτή σου.

II

"Όχι λουλούδια της στεριάς, ρόδα, τών κήπων, κρίνα,
"Όχι πώς δεν σάς τραγουδά κι' πώς δεν σάς βοξάω,
"Όμως τά φύκια σφήπτε με τά φτωγικά κι' εκείνα
Τά λιγα τ' άνθη του Βιβθού μ' αγάπη να κυττάζω.

"Εσείς τό φως, τών κοριτσιών τά στήθη, τόν άέρα
Τόν τρυφερό, χαϊράσαστε κι' ατ'ά εκεί κάτω πούναι,
"Εκεί που τάχει ή θαλάσσα σέ μία έέρα,
Πετίζονται τήν πίκρα της κι' ως τόσο πάντ' άνθουνε.

III

"Εδω 'ναι οι βράχοι οι πένθιμοι, που άπάνω τους άνθίζουν
Οι ασφόμελοι' μονάχ' αυτοί! κι' εδω και τ' άκρογάλι,
Πού οι σουσουράδες μονάχα γυρνούν και φτερουγίζουν
Μέσα στέ χειμωνιάτικο τόν ήλιο αγάλι-αγάλι.

"Εδω 'ναι και τά ξύλινα, τά σάπια τά μπαλκόνια
Με τά στεφάνια του Μαγιού, που σείονται μαραμμένα,
"Η μαύρες στέγες, ή αιλές ή αιλίητες αλώνια,
Τά σκοτεινά χαμόσπια τό παροσπονέμενα.

"Εδω 'ναι οι γέροι οι ναυτικοί, που μπορείς άντικρύσαν,
Μά τώρα πίν πτωχοί, σκυφτοί, με τις λυωμένες κάπες,
Δε 'ναι ή παλιές ή ώμορφονίες, που γέρασαν κι' άστρίσαν
Κι' εδω 'ταν και τά νειάτα μας κι' ή σκόρπιες μας αγάπες.

IV

"Όταν άπ' τήν άνήμερη Νοτιά κυνηγημένα
Τ' άλλα κείκια σέ γιαλούς άπάμευσε ποδιών,
"Εκείνα πούναι από καιρό μέσ' στο βυθό πλυγμένα,
Βγαίνουν άπάνω κι' όπως πρίν στο πέλαγο άρμενίζου.

Τρύπια και σάπια και χωρίς πανιά και δίχως έάρτια,
Κι' οι ναύτες λείπουν, λείπουν κι' οι γέροι καπέτανοι,
Σε κάποια ακόμα μένουμε σπασμένα τά κατάρτια
Και πάνε, πίν και δε ζητάν να βρούν ένα λιμάνι.

"Όσο βραδυάζει πίο πολύ, τά κύματα θεριεύουν,
Ουρλιάζουνε και μέσα τους κυλάν άπάνω-κάτω,
Παρακυλάν τά μαύσα αυτά κείκια και χουσιούν,
Χεριεύουν τόν τρελλό χορο τόν άγριο τού θανάτου.

V

"Όλα τά παίρνεις θάλασσα: Περνώνε κουρασμένα
Τά διασθάριακα πουλιά σαν παγωμένο άέρα,
Κι' εσύ, μέσα στο κύμα σου τά σέρνεις σκοτωμένα,
"Ετσι καθώς πηγαίνουε να βρούν τόν ήλιο πέρα.

"Όλα τά παίρνεις; με τρελλούς βερηάδες και νοτιάδες,
Σηκώνεις τ' άγρια σου νερά τό σκοτεινά και σέρνεις,
Σέρνεις μέσα στον 'Αδη σου και ναύτες και ψαράδες,
Μά εκεί-τού κάκου!-τούς παλιούς Θεούς σου δεν τούς
(παίρνεις!)

Κείνοι άψηφούνη τήν μπόρα σου, γελούν και πίν μαζί της,
Πρόσχαροι ζούνε κι' όπως πρίν μία 'Ωκεανίδα πάλι:
Στην άμμουδιά μας έρχεται και ρίχνει τό κορμί της
Κι' άφίγει άπάνω στα έξερά τά φύκια τό κεφάλι.

ΛΑΜΠΡΟΣ ΠΟΡΦΥΡΑΣ